

Список використаних джерел:

1. Бурмака Т. М., Великих К. О. Комунікативний менеджмент: конспект лекцій. - Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. - 69 с.
2. Панченко В. А. Комунікаційні процеси в ефективному управлінні персоналом // Наукові праці Кіровоградського НТУ. Економічні науки. 2016. Вип. 30. - С. 147–154.
3. Посібник з планування внутрішньої комунікації URL: https://eu4pfm.com.ua/wp-content/uploads/2021/06/EU4PFM_148x2103mm.pdf.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМ ШКІЛЬНОЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ - ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

*Яцина Н.С.
Кременчук, Україна*

Науковий керівник: Печонкіна Лариса Андріївна, вчитель української мови та літератури Спеціалізованої загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №5 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу ім. Л.І. Бугаєвської Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району Полтавської області

Сьогодні одним із найбільш значимих завдань нашої держави є патріотичне виховання молоді, створення умов для підвищення її громадянської відповідальності. Ефективними формами розвитку суспільних ініціатив і громадянськості, зміцнення особистості людини в українському суспільстві є волонтерство й реалізація волонтерських проєктів.

Волонтерство сьогодні – це інститут розвитку суспільної й громадянської активності населення, технологія підвищення соціальної відповідальності громадян, розвитку особистості, метод надання адресної допомоги різним соціальним групам. Наразі розвиток волонтерства серед молоді набуває системного характеру, і пов'язано це з її бажанням брати посильну участь у волонтерських заходах, зокрема активно допомагати ЗСУ.

Зміцнення культури волонтерства як природної частини життя українців вимагає створення умов, за яких реалізація внутрішньої потреби людини – брати участь у соціальній активності можлива в будь-якому віці, професії або місці проживання. Особливо важливо формувати таку культуру з дитинства, із перших років дорослішання. Отже, наявність у школі волонтерства та різних заходів підтримки активності дітей у цьому напрямку є важливим завданням сфери сучасної освіти.

Для закладів загальної середньої освіти впровадження волонтерських практик дає нові формати реалізації учнівської ініціативи, відкриває можливості використання підтримки загальнолюдських цінностей у виховній роботі, можливості використання синергетичного ефекту від активності учнів. Разом все це допомагає «зробити щеплення від байдужості» молоді, створювати атмосферу довіри в суспільстві, вирішувати соціальні проблеми більш ефективно, формуючи культуру соціальної активності особистості ще з юності.

Для з'ясування стану організації волонтерської діяльності СЗОШ І-ІІІ

ступенів №5 ім. Л. І. Бугаєвської м. Горішні Плавні, нами було проведене практичне дослідження.

Вибірка для дослідження: учні 6-11 класів обох статей, всього 437 осіб.

Етапи проведення дослідження:

1. Підготовчий. На цьому етапі проводився теоретичний огляд особливостей шкільного волонтерства та його культурологічного напрямку; розроблявся методологічний апарат дослідження.

2. Основний. Проведено онлайн - опитування за розробленою анкетною.

3. Завершальний. Здійснено аналіз та інтерпретація отриманих даних, а також сформовано загальні висновки.

I. *Спостереження* – це метод збору інформації, сутність якого полягає в цілеспрямованому сприйманні певного явища, у процесі якого дослідник отримує конкретний практичний матеріал.

II. *Метод бесіди*, за допомогою якого отримують інформацію на основі відповідей співбесідника на питання, які ставить дослідник.

III. *Анкетування* – метод збору первинної інформації, який ґрунтується на опосередкованій психологічній взаємодії дослідника та опитуваного (респондента). Він дає змогу дослідникові за короткий проміжок часу одержати велику кількість інформації. Перевагою методу є також легкість застосування й обробки даних.

Для виявлення активності залучення та мотивації учнів у шкільному волонтерстві, зокрема культурологічний напрям, ми розробили анкету на 12 запитань.

IV. *Методи математичної обробки даних*. Результати, отримані у ході дослідження, піддавалися кількісному обрахунку, а також обрахунку в програмі «Excel».

Опитування за розробленою анкетною «Молодь і шкільне волонтерство» ми здійснили у жовтні 2023 р. У ньому взяли участь учні 6-11 класів, у кількості 437 осіб.

Анкетування проводилося анонімно. Кожен охочий міг отримати посилання на гугл-форму та відповісти на питання. Опитування закінчилося наприкінці жовтня і нами було підраховано відповіді.

В опитуванні за диференціацією за статтю взяли участь 40% хлопців та 60% дівчат.

Диференціація вибірки за класами виявила, що в опитуванні взяли участь 9,6% учнів 6-х класів; 14,1% учнів 7-х класів; 15,4% учнів 8-х класів; 20% учнів 9-х класів; 18,7% учнів 10-х класів та 22,2% учнів 11-х класів.

Спочатку ми поцікавилися в учнів, як вони розуміють поняття волонтерства. Відповіді давали різні. Учні 6-х класів у своїй більшості говорили, що волонтерство – це допомога бідним, ВПО, дітям із особливими потребами та військовим. Учні старших класів зазначали, що волонтерство – це добровільна суспільно корисна діяльність, яка здійснюється безкоштовно, і в ній беруть участь як окремі люди, так і організації. Загалом відповідь кожен учень давав свою, але основна ідея волонтерства в усіх опитаних була схожа та правильна – це добровільна, безоплатна діяльність, соціально спрямована.

Щодо того, чи здійснюється на базі школи, де навчаються учні, волонтерська діяльність, то усі респонденти (100%) відповіли ствердно.

З'ясовуючи, як часто учнів беруть участь у шкільних волонтерських проєктах, акціях, ми дізналися, що 30,1% беруть участь декілька разів на тиждень; 63,6% – декілька разів на місяць; 1,8% – декілька разів на рік, а в 4,5% опитаних складається –по-різному. Отже, з'ясовано, що учні розуміють важливість волонтерства у наші дні й активно його підтримують.

Визначаючи, що слугує мотивом участі опитуваних школярів у шкільній волонтерській діяльності, ми дізналися, що у 76,9% – це бажання допомогти тому, хто цього потребує; у 15,4% – бажання самовиразитися; у 23,2% опитаних це викликає почуття соціальної значимості; 54,5% зазначили, що шкільне волонтерство допомогло їм у формуванні корисних соціальних і практичних навичок; добродійність як своєрідний спосіб провести дозвілля є для 6,3%. Отже, як бачимо, у відсотковій більшості учнів сформоване почуття милосердя, взаєморозуміння, гуманності, адже більшість із них відчуває бажання не просто змістовно провести дозвілля, а надати адресну допомогу тим, хто її потребує, а це свідчить про активну громадянську позицію опитуваних і високий рівень загальнолюдських якостей.

Щодо того, у яких видах шкільної волонтерської діяльності учні були залучені, то ми отримали наступні відомості: у соціальних проєктах брали участь 48,4% учнів; в екологічних проєктах – 22,7% учнів; у спортивних проєктах – 54,8% учнів; у культурологічних проєктах – 77,4% учнів. Отже, більшість учнів залучені до участі в культурних проєктах, спортивних та соціальних.

На запитання щодо того, чи брали опитувані участь у шкільних культурно-мистецьких волонтерських акціях, проєктах, то 77,4% учнів брали в них участь, а 22,6% – не брали, тому що були залучені в інших проєктах (соціальних, спортивних тощо). Це свідчить про широку активну задіяність школярів, адже вони усвідомлюють, що не лише участю у мистецьких акціях можна здійснювати добродійність. Якщо є бажання, активна життєва позиція, дружна команда, то й спортивні заходи й соціальні можуть теж принести користь тим, хто її потребує.

Щодо того, у яких шкільних культурно-мистецьких волонтерських акціях, проєктах учні брали участь, то вони назвали дуже багато. Варто зауважити, що культурологічний шкільний волонтерський напрямок від початку повномасштабного вторгнення, справді, значною мірою спрямований на посилену допомогу Збройним силам України, містам, які потрапили в біду, дітям ВПО. Наприклад, організація відеопривітань та листівок військовим, відеозустріч в укритті із волонтерами школи м. Добропілля Донецької області, флешмоб на підтримку незламних міст, які прийняли на себе удар у перші дні війни, мистецький проєкт «Незламна країна», благодійний мистецький марафон «Наша гідність», челендж «Добре слово-добрий вчинок», ярмарок "Майбутнє залежить від нас", ярмарки-розпродажі hand-made виробів мистецького спрямування.

У всіх заходах беруть активну участь не лише учасники волонтерської спільноти школи, а й практично усі учні разом із родинами, адже батьки, активно підтримують дітей у цій справі. Серед усіх проєктів респонденти особливо відмітили потужні благодійні проєкти. Один із них «Обличчя війни» складався із

трьох етапів: благодійного концерту з однойменною назвою, створенням алеї пам'яті «Калина пам'яті», та сайту про загиблих воїнів-випускників. Цей проєкт охопив практично більшість учнів школи, кожен знайшов собі справу по силах і так долучився до загальної справи. Усі три етапи вже реалізовано, благодійний концерт представляли тричі: для учнів, батьків та громади міста. Усі зібрані кошти передано на придбання тепловізора для випускника школи.

Мистецький захід до роковин блекауту «Поміж сирен» пройшов при свічках і ліхтариках в укритті школи. Усі учасники заходу пройшли разом із митцями той довгий шлях у цілий рік, який пройшла уся наша країна і кожен зокрема. На зібрані кошти придбано плащі-невидимки для військових нашого міста.

Окрім подібних заходів, школярі називали й ті акції, свята, марафони, якими ми щоразу підкреслюємо, що пам'ятаємо своє коріння, історію, звичаї, культуру, пишаємося ними від найменшого учня молодшої школи, наприклад, фольклорний челендж «Українська хустка – оберіг із маминих долонь» до одинадятикласників (щорічне фольклорне свято «Щедрий вечір добрим людям!»).

Усі заходи, спрямовані на формування української гендерної ідентичності у школярів СЗОШ І-ІІІ ступенів №5 ім. Л.І. Бугаєвської, систематично висвітлюються на сторінках шкільного сайту, у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм».

На запитання, чи намагалися учні долучити до участі у шкільних культурно-мистецьких волонтерських акціях, проєктах своїх друзів, то 80,1% з них змогли долучити своїх друзів; 16,3% учнів пропонували своїм друзям долучити до цих акцій та проєктів, але вони відмовлялися; а 3,6% учнів не робили таких спроб. Це ще раз підтверджує, що шкільні культурно-мистецькі волонтерські акції та проєкти досить поширені серед учнів.

Серед причин відмови долучатися до участі в шкільних культурно-мистецьких волонтерських акціях та проєктах, то друзі відповідали, що залучені в інших волонтерських акціях та проєктах.

На запитання про те, чи потрібно сьогодні, коли в Україні іде війна, проводити шкільні культурно-мистецькі волонтерські акції, 100% учнів відповіли, що такі акції та проєкти дуже необхідні, адже таким чином учні, відчуваючи свою громадянську приналежність до єдиної справи, посилено надають допомогу нашим Збройним силам, наближаючи Перемогу.

Щодо того, чи будуть учні продовжувати брати участь у шкільній волонтерській діяльності, то усі респонденти (100 %) відповіли ствердно.

Стосовно того, у яких шкільних культурно-мистецьких волонтерських акціях чи проєктах учні хотіли б узяти участь, то вони відповіли, що їм цікаво було б попрацювати в музеях, на культурних майданчиках міста, також вони хотіли б бути задіяними в розробці та організації туристичних маршрутів і локацій, співпрацювати із залученими діячами культури та мистецтва, взяти участь у роботі якогось благодійного фонду. Однак найбільше учні хотіли б здійснювати сприяння в організації й проведенні культурних заходів для військових, які зараз знаходяться на лікуванні в місті.

Отже, можна зазначити, що в СЗОШ I-III ступенів №5 ім.Л.І.Бугаєвської м. Горішні Плавани, згідно з опитуванням, шкільне волонтерство активно розвивається, зокрема культурологічний напрям дуже поширений, є досить популярним серед учнів.

У підсумку зауважимо, що отримані дані вочевидь свідчать про те, що усі опитані відзначають важливість та необхідність шкільного волонтерства, беруть активну участь у різних напрямках шкільного добродіяння, розуміються на перспективах можливого розвитку добродіянь культурологічного спрямування. Результати опитування переконують, що культурологічна лінія шкільного волонтерства є невід'ємною складовою виховної роботи закладу загальної середньої освіти з метою формування особистості з усвідомленням своєї громадянської ідентичності.

Враховуючи результативність шкільної волонтерської діяльності, вважаємо, що заклад загальної середньої освіти може бути базою для реалізації й інших різноманітних шкільних волонтерських проєктів. У третій частині дослідної роботи ми запропонували декілька варіантів культурно-мистецьких проєктів, акцій, які можна було б організувати не лише на рівні школи, а й, залучивши творчих небайдужих людей громади, реалізувати на міському рівні. Наприклад, соціально-творчий проєкт «Я – ДоброТворець», мистецький проєкт «Культурний квест», туристичний проєкт «Жовта смужка» та інші.

Уважаємо, що зі шкільного добродіяння можуть брати свій початок нові локальні субкультури, об'єднуватися та створюватися цікаві і соціально затребувані проєкти, які в подальшому здатні навіть змінити спосіб життя суспільства в цілому.

Виховувати активну життєву й соціальну позицію, лідерські якості випускника Нової Української школи, сміливість ухвалювати рішення, відчувати не лише українську громадянську ідентичність, а стати рушієм суспільних змін у своїй школі, рідному місті, потрібно ще зі шкільних років.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОЄКТНОЇ КОМАНДИ

*Ящик С.А., Большая О.В.
Полтава, Україна*

Людина є головною фігурою проєкту. Будь-який проєкт із будь-яким матеріальним та фінансовим забезпеченням без людей, які здійснюють його є не достатньо ефективним. Проєкт-менеджер має широкий спектр знань із різних сфер діяльності. Проєкт-менеджер повинен детально знати всі життєві фази проєкту. Важлива сфера його діяльності це ефективна співпраця із великою кількістю людей: членами команди, працівниками фірми, учасниками проєкту, навколишнім середовищем. Проєкт-менеджер повинен вирішити основні організаційні проблеми: створити професійно стимулююче оточення; забезпечити групу кваліфікованим технічним персоналом; заручитись підтримкою керівництва; сформувати стабільно сприятливе навколишнє середовище [1].

Проєктна координаційна група складається із менеджерів, призначених